

Rerum Naturalium Fragmenta No. 22

<i>Monostori Károly - Jaskó Géza:</i> Állattenyésztéstani intézet	3
Nemzetközi czéllövő-verseny Pusztaszent-Lőrinczen	9
<i>Jaskó Géza:</i> Irodalom: Állat- védelem valláserkölcsei és gazdasági szempontból	11
Utcanyitási terv	13
Gyász: Jaskó Károly	13
A villamos mű	14

(folytatás a 2. oldalon)

Budapest
1904

A színház tűzbiztonsága	16
A Tapolca medrének tisztogatása	18
Egyházkerületi közgyűlés	19
Az alagcsövezés	21
Értekezlet	23
Török Jánosné	25
Török János	27
Városi közgyűlés	28

Állattenyésztési intézet.

Tanár: MONOSTORI KÁROLY.

Assistens: JASKÓ GÉZA.

Szolga: FAZEKAS JÓZSEF.

Évi átalány dologi kiadásokra: 800 korona.

Az intézet leltárának értéke az 1900. év végén 11,489 K. 06 f.

Az intézet gyűjteménytára a következő tanszerekkel gyarapodott:

1. Gyapjú- és vegyszer-mérleg.
2. Fényképező műhely felszerelése.
3. Gyapjú hajlás-mérők.
4. Marhafajta-koponyák.

A tanévben tartott előadások:

Általános állattenyésztés tan: heti 3 órában két féléven át.

Az I. félévben: A gazdasági emlős állatok összehasonlító küllemtana és fajtana. Az életkor meghatározása.

A II. félévben: Az állattenyésztés általános alapelvei és szabályai. Életrendtan. Takarmányozástan. A háziállatok egészségének gondozása és védelme.

Részletes állattenyésztés tan: heti 5 órában két féléven át.

Az I. félévben: Lótenyésztés. Sertésenyésztés.

A II.félévben: Szarvasmarhatenyésztés. Juhtenyésztés. Baromfitenyésztés. Tejgazdaság. Hizlalás. Gyapjutermelés.

Állattenyésztési gyakorlatok: heti 3 órában az első, heti 2 órában a második félévben.

Az I. félévben: Külemtan. Fogtan. Fajtatan. Takarmányok összeállítása.

A II. félévben: Gyapjuismeret. Állatbirálás. Tejgazdaság.

A tanév folyamán kirándulások az I. és II. éves hallgatókkal állatvásárookra és kiállításokra, sertéshizlalókba, tejcsarnokba, gyapjumosó gyárba.

(A Magyar Királyi Állatorvosi főiskola Évkönyve, 1900-1901, p.45)

Nemzetközi céllövő-verseny Pusztá-Szent-Lőrinczen

Szemere Miklós országgyűlési képviselőt, a budapesti egyetemi atletikai klub tevékeny, buzgó elnökét illeti a kezdeményezés és az áldozatkészség dicsősége, hogy az ifjúságot a céllövés és vivás sportjával vissza akarja vezetni azokra a mezőkre, a hol régenten virult a magyar virtus. Az íróasztaloknál és könyves polczoknál elpuhult testű ifjak edzettsége az egyik vezérlő cél és a haza védelme a másik, mert kivált az intelligenciából valóban jó katonák csak úgy nevelődhetnek, ha gyermekkortól kezdve gyakorolják magukat a fegyverek kezelésében.

A nálunk csaknem teljesen elhanyagolt céllövő sport föllendülésének fontosságát Szemere Miklós országgyűlési beszédekben is hangoztatta, most pedig nagy áldozat-készséggel eszméje megvalósításába fogott. A múlt ősszel két 5000 koronás díjat tűzött ki nemzetközi vívó és céllövő versenyekre. A vívóverseny, melyet május 2-án és 3-án tartottak, a magyarok fényes győzelmével végződött.

A lövőverseny számára Szemere Miklós kitünően felszerelt lövőházat építtetett pusztá-szent-lőrinczi birtokán, oly területen, a hol még néhány héttel ezelőtt szántóföldek voltak. A lövőház a jövőben is arra fog szolgálni, hogy egyetemi hallgatók és mások is gyakorolják magukat a céllövésben. Ezt fejezi ki az az emlékmondat, melyet Szemere a lövőház emlékkönyvének első lapjára irt: "Építtettem a magyar ifjúságnak, hogy tanulja megvédeni hazáját."

A csinos külsejű lövőház, Szemere Miklós saját terve szerint svájci mintára épült, mintegy 90 ezer korona költséggel. Külső homlokzata igen ízlésesen lövészeti és vadászati jelvényekkel van díszítve, melyek között a középén pompázik a Szemere-család jelmondata: Caput Glóriæ Virtus! (Dicsőség forrása az erény). A lövőház felőli homlokzaton a Szemere-család címere van. Maga a lövőház a bejárat felől egy méter magas kőemelvényen áll, melynek délszaki növényekkel díszített terraszára lépcső vezet fel. Innét belépve, igen tágas várócsarnokba jutunk.

Baloldalt van a céllövők irodája, a fegyverszoba és a hideg konyha, a jobboldalon a vízvezetékekkel ellátott mosdó- és öltözőhelyiségek és a felügyelő lakása. A nagyteremből kilépve, a céllövők helyére jutunk, mely korláttal van elzárva a közlekedéstől. Itt van egy sorban felállítva lövők részére a lószőr matraczokkal kipárnázott kilencz fekvő asztal és ugyanannyi párnázott szék, ülő helyzetben való céllövésre. Ezekkel szemben állnak az öt méter magas, erős fából készült céllövő rések.

A céltáblák 300 méter távolságra vannak felállítva, mögöttük épült az impozáns külsejű hatalmas földvár, a golyófogó, mely ötven méter hosszú és tizenkét méter magas. A földvár előtt vannak még a céltábla-mutatók földbe épített kamrái. Biztonsági célból az egész lövölde területe körül két oldalról másfél méter mély feltöltött földsánczokat húztak, hogy baleset vagy szerencsétlenség ne történhessék. A lövőház minden kellékkal tökéletesen föl van szerelve.

A nemzetközi céllövő versenyt május 4-én tartották meg. Számos előkelőség és külföldi vendég jelent ott meg, ki

automobilon, ki fogaton, míg a versenyben résztvevők puskásán, külön villamos kocsikon érkeztek.

Pompás tavaszi idő kedvezett ez első nemzetközi céllövő versenynek. Szemere Miklós áldozatkészen felajánlott ötezer koronás tiszteletdíjáért négy idegen nemzet fiatalsága versenyzett a részben még készületlen magyarországi céllövőőkkel.

A díjlövészet pontban tíz órakor kezdődött el, a midőn a versenybiróság gróf Széchenyi Béla elnöklete alatt megalakult. Tagjai voltak az elnökön kívül: gróf Esterházy Mihály, gróf Károlyi Lajos, gróf Szápáry Pál és Solms-Braunfels Sándor herczeg. A műszaki bizottság tagjai voltak: Bolgár Ferencz, dr. Mais József, Libits Adolf, Klose Ágoston és Vándory József.

Délben a lövő versenyt felfüggesztették és a nagyszámú meghívott vendégek asztalhoz ültek, a hol Szemere Miklós, a házigazda igazi magyaros vendégszeretettel látta el az összes jelenlevőket, kiknek számát 600 főre lehetett becsülni. Napközben a lövőház udvarán vidám laczipecsenyézés folyt. Ugyanis a házigazda megbízásából Bokros miskolczi szállodás az ottani nagyvásártérről öt laczipecsenyés aszszonyt hozott magával, kik ugyanennyi rögtönzött sátor alatt több mint 200 kiló disznóhúst sütöttek.

Pont két órakor a céllövőverseny újra megkezdődött. Ekkor érkezett meg Wlassics Gyula miniszter, majd Széll Kálmán miniszterelnök, kiket éljenzéssel fogadott a vendégsereg.

Valamivel négy óra előtt gróf Szápáry József kamarás, huszárkapitány és Zichy grófné udvarhölgy kíséretében megérkezett József Ágost főherczeg, Augusztá főherezegnével,

kiket a házigazda fogadott. A főhercegi pár többekkel élénk társalgásba bocsátkozva majd egy órát töltött itt.

Megtekintették a laczipecsenyés asszonyokat is, kik körül még öt órákor is nagy élénkség volt. A főherceg és neje beírták nevüket a vendégekönyvbe s a közönség éljenezése közben búcsúztak el a szives házigazdától. A lövőverseny ezalatt tovább tartott. A külföldiek nagy előnyben voltak a magyarok fölött, a mi nem is csoda, mivel a magyaroknak eddigelé alig volt még idejük magukat gyakorolni.

A külföldiek, különösen a bécsiek gyakorlott lövők, e sportot már régóta űzik s mesteri módon lőttek a cél táblákra, a 60 centiméter átmérőjű széles fekete körlapokra. Mindegyik körlap öt kisebb körre volt osztva. A versenyzők mindegyike húsz lövést tett öt próbálövés után. A magyar versenyzők közül kiváltak: Apponyi Henrik gróf, Kotschy Erik, ifj. Mocsáry Béla és Sárpy László.

A verseny délután hatodfél órákor végződött. Ekkor Széchenyi Béla gróf, a jury elnöke fölolvasta az eredményt, mely a következő:

Az első díj nyertese Lux József (Bécs) 20 központ 55 körrel; nyeremény 5000 korona és tiszteletdíj egy aranyérem, adja Szemere Miklós. A II. díj nyertese Tomascensky József (Bécs) 19 központ 48 körrel; nyeremény a tétek kétharmada és ezüstérem tiszteletdíj.

A III. díj nyertese Belleli Aldo 18 központ 45 körrel; nyeremény a tétek egyharmada és ezüstérem tiszteletdíj. IV. Remault István 18 központ 41 körrel. V. Steinkeller Teodor 16 központ

30 körrel. VI. Mineif Gusztáv 14 központ 39 körrel. VII. Sárpy László 14 központ 37 körrel. VIII. Ifj. Mocsáry Béla 14 központ 33 körrel. IX. Gróf Apponyi Henrik 13 központ 31 körrel. X. Kotschy Erich 13 központ 27 körrel. Mind a tizen ezüstérmet kaptak tiszteletdíjúl, a többi résztvevők pedig bronzérmet.

Az ősz folyamán újabb czéllövő versenyt fognak tartani, melyre gróf Széchenyi Béla is nagy összegű díjat ajánlott fel.

(Vasárnapi Ujság 50. évf., 19. sz., 1903. május 10.)

Irodalom: Állatvédelem valláserkölcsei és gazdasági szempontból.

Jaskó Géza

Állatvédelem valláserkölcsei és gazdasági szempontból. Irta: *Pákozdy László* - Nyomatott Hódmezővásárhelyen 1903.

Egy kis füzet áll előttünk, amelyet sok jóakarattal az állatvédelem nemes eszméitől áthatva irt meg szerzője. — Bár korunk jelszava a humanitás, mégis azt találjuk, hogy az állatvédelem terén vajmi kevés történik. — A közönyt megtörni, az állatok iránti szeretet felébreszteni; az állatvédelem nemes eszméjét mint a vallásból, a hitből kifolyó kötelességet magunkénak ismerni óhajtja a mű írója.

Mig a kis füzet első része a bibliából és a koránból kivett idézetekkel iparkodik azt bizonyítani, hogy már ősidőktől kezdve az állatvédelem terén még a vallás alapítók is jó példával jártak elől, addig a második rész felöleli mindazt, amit a szerző az állatokkal való okszerűtlen s részben durva bánásmód és tényleges állatkínzás terén tapasztalt. Alaposak megfigyelései, stílusos és olvasmányos annyira érdekes, hogy mindenkinek, ki szereti az állatokat, melegen ajánlhatjuk elolvasásra.

Tartalmából kitűnik az is, hogy különösen az alföldön, rendszeresen divó állatkínzások leküzdésére a hódmezővásárhelyi gazdasági egyesület kebelében külön állatvédelmi szakosztály alakult. Példáját talán az ország többi gazdasági egyesületei is követni fogják. Függelékül a kis füzetben felsorolva találjuk az állatkínzások különböző eseteit s a hódme-

zövévárhelyi gazdasági egyesület állatvédelmi ügy-osztályának rendszabályait.

Ezen kis füzet a nevezett egyesület kiadásában jelent meg s kívánatra minden érdeklődőnek ingyen megküldi az Országos Állatvédő Egyesület. (*Budapest. VII. Nefelejts-u. 14.*)
(*Állatok Védelme, Kolozsvár, vol.8, 1903, no.2, p.31-32*)

Utcanyitási terv.

A v. tanács megbízást adott Török János v. mérnöknek, hogy a Woita-ház lebontásával a Jókai-utcából a Kis-utcába tervezett utcára nézve tervet és költségvetést készítsen. Az utcanyitás érdemi részére nézve a város csak a Woita-ház bérletének lejáratá után fog határozni.

(Pápai Hírlap, I. évf., 4. sz., 1904. jan. 23., 3. o.)

Gyász: Jaskó Károly.

Igaz részvétellel vettük a szomorú hírt, hogy Jaskó Károly, nyug. állami tanítóképzőintézeti tanár, kit pedagógiai tevékenységéről Pápán is jól ismertek, f. hó 7-én életének 66-ik évében Budapesten meghalt. A megboldogultat, kiben Jaskó Gézáné szül. Török Emma úrnő apósát gyászolja, f. hó 9-én helyezték a farkasréti temetőben örök nyugalomra.

(Pápai Hírlap, I. évf., 7. sz., 1904. febr. 13, 5. o.)

A villamos mű.

A villamos mű felügyelő-bizottsága f. hó 4-én tartott ülésének főtárgya a villamos-lámpák szaporítása ügyében kiküldött szűkebb bizottság Szokoly rendőrkapitány által előterjesztett jelentése volt.

E jelentés alapján hosszabb vita után, melyben dr. Antal Géza, dr. Lőwy László, dr. Horváth József, Török János főmérnök, dr. Kende Ádám, dr. Steiner József, Krausz József, Bermüller Alajos s az elnöklő polgármester vettek részt, elhatározták, hogy 34 új villamos lámpát szereltetnek fel s az egész éjjel égő lámpák 140-ről 235-re emelik.

Az új lámpák így osztatnak fel: Veszprémi-út 3, Gyimóthi-út 2, Csóka mögötti-tér 2, Laki-út, Kertsor-utca 2, Térjmeg-utca 1, Zöldfa-utca 1, Városmajor udvara 1. Árok-utca 1, Főtér 1, Kristóf-utca 1, Csillag-utca 1, Vásár-utca 3, Devecseri-utca 4, felsővárosi Hosszú-utcába vezető zsák-utca 1, Hunyadi-utca 1, Vörösmarty-utca 2, Plébánia-köz 1, Schwarz-söröde melletti köz 1.

5 régebbi lámpát megszüntetnek: 1-et a Széchenyi-utcán, 1-et a Zimmermann-utcán, 2-őt a Major-utcán s egyet a Főtéren.

E szaporítások nem végleges természetűek, hanem a majdan teendő újabb tapasztalatok alapján még módosulást szenvedhetnek.

A határozat végrehajtására egyébként a polgármester — kitől szabadságra menése alkalmából meleg ovációval búcsúzott a

bizottság — rögtön kiadta az utasításokat Major üzemvezetőnek. Még dr. Kende Ádám interpellált abban a tárgyban, hogy a telephez szükséges anyagokat (p. o. gépolaj) nem szállíthatnák-e (árlejtés megtartása mellett) helybeli kereskedők? A polgármester kijelentette, hogy e tárgyban a város szakértőjétől Iglauer főmérnöktől kér felvilágosítást.

(Pápai Hírlap, I. évf., 10. sz., 1904. március. 5, 4. o.)

A színház tűzbiztonsága.

I.

A színügyi bizottság f. hó 8-án tartott ülésében Mezei Bélának a tavaszi szezonra vonatkozó kérvényével kapcsolatban kizárólag a színház tűzbiztonságának kérdésével foglalkoztak. A bizottság többek hozzászólása után dr. Hoffner Sándor indítványára elhatározta, hogy a színház átengedésére vonatkozólag addig nem hoz határozatot, míg a színház tűzbiztonsága tekintetében a legszükségesebb átalakítások meg nem történnek és ez átalakításokra a v. mérnököt kéri fel javaslattételre.

Török János mérnök a szükséges terveket a hét folyamán már el is készítette. A legfontosabb és pedig igen ügyesen kifundált átalakítás a három főbejárati ajtó 20-20 cm.-el megszélesbítésén kívül az lenne, hogy a karzati és emeleti lépcsők feljárásáról egyenesen a szabadba vezető két új ajtó vágatnék. A bizottság e tárgyban legközelebb újra összeül.

(Pápai Hírlap, I. évf., 7. sz., 1904. február 13., 3. o.)

II.

A színügyi bizottság folyó hó 2-án újból a színház tűzbiztonsága dolgában ülésezett. Török János v. főmérnök jelentést tett arról, hogy a tervbe vett átalakítási munkálatok az emeleti lépcsőfeljárat alacsony fekvésénél fogva nehézségbe ütköznek, mire a bizottság tagjai a főmérnök javaslatára a szín-

házba elmentek s helyszínén állapították meg a szükséges tűzbiztonsági óvóintézkedéseket.

Ezek lényegileg a következők: a tervbe vett két vészkijárat nem a főhomlokzatra jó, hanem az oldalfalakra, úgy hogy veszelem esetén a földszinti közönség ezeken juthat ki a szabadba, míg a földszinti állóhely, az emelet s karzat közönsége az előcsarnokon s a megszélesbítendő régi ajtókon át jut ki, a karzatról az emeletre külön vészlejáró fog készíttetni; egyekben a régebbi intézkedések maradtak érvényben.

(Pápai Hírlap, I. évf., 10. sz., 1904. március. 5, 4–5. o.)

A Tapolca medrének tisztogatása.

Erről az évről ugyan elkésett már, de mint olyan ügyet, amely kétségtelenül érdekli közönségünket, megemlítjük azt a kérvényt, melyet Sült József kir. közjegyző több Jókai-utcai háztulajdonostársával egyetemben nyújtott be a polgármesterhez a Tapolca medrének tisztogatása tárgyában.

Minthogy a most szokásban levő tisztogatási mód mellett nem tudják a medret az iszaptól megszabadítani, kérik, hogy a város végeztesse egységes módon a tisztogatást a városmalomtól a halpiacig s költségét aránylagosan vesse ki a háztulajdonosokra.

Török János v. mérnök szakvéleménye szerint a cél — a kellő tiszta vízmélység — elérése céljából a jövő évi Tapolca-tisztogatásnál a halpiacnál szivattyút kellene felállítani, a vizet a mederből kiszivattyúzni és a meder fenekét vízszintesre megásatni. Az elérendő vízmélységet 15—20 méterenként előre meg kell állapítani. A munkát természetesen csak az esetben végeztetheti a város, ha a költségek viselésére nézve a jelzett utcarész minden háztulajdonosa kötelező nyilatkozatot ír alá.

(*Pápai Hírlap*, I. évf., 23. sz., 1904. jún. 4, 2-3. o.)

Egyházkerületi közgyűlés.

A dunántúli ev. ref. egyházkerület f. hó 28-án városunkban közgyűlést tartott.

A közgyűlést megelőző napon a főiskolai igazgató-tanács ülésezett Czike Lajos kir. tanácsos és Darányi Ignác, v. b. t. tanácsos örökös főiskolai gondnok együttes elnöklete alatt.

Az igazgató-tanácsi ülés első tárgyaként dr. Antal Géza theol. akad. tanár, gazdasági tanácselnök indítványt terjesztett be a gimnáziumi tanárok fizetésének rendezése tárgyában. Minthogy e téren az állami középiskoláktól a felekezetünkbeliek sem maradhatnak el, indítványozza, hogy az egyházkerület kéressék fel felemelt államsegély s ennek folyamánaképp új szerződésnek a kultuszkormánytól való kieszközlésére. A szerződésben a gimnáziumi tanároknak az államiakkal egyenlő fizetéséről, valamint a 14. rendes főgimn. tanári állás betöltéséről történjék gondoskodás. A felemelt államsegély folytán felszabaduló főisk. közös kiadásokból a theol. akad. tanárok fizetése lesz rendezhető. Az indítványt az ig. tanács vita nélkül egyhangúlag elfogadta.

Az ülés gerincét a pápai leányiskola továbbfejlesztésének ügye foglalta le. Dr. Horváth József theol. tanár, leányiskolai igazgató referádája alapján kimondták, hogy 1904 szeptemberével egy új tanítónőképzői osztályt nyitnak. (Jövőre I. és III. évfolyam lesz.) Az összes internátusi és iskolai helyiségek megfelelő elhelyezése céljából a jelenlegi épületet emeletes toldalék-épülettel egészítik ki, ennek költségére 60.000, a felszerelésre 10.000 koronát irányozván elő.

Az építkezés, melynek kivitelével Török János főmérnök tervei alapján ifj. Faa Mihály építőmestert bízták meg, ősze befejezést nyer. Jelöltek ezután a tanítónőképzőben és polg. leányiskolában betöltendő tanárnői állásokra s elhatározták, hogy az internátusi díjakat egész fizetőkre nézve évi 450, kedvezményes helyeken 400, illetve 350 koronában állapítják meg.

Ez intézkedés folytán a három éve fennálló és máris kitűnő hírnévnek örvendő pápai nőnevelőintézet teljes kifejlesztése befejezetté fog válni.

A leányiskolai ügyek elintézése után Thury Etele theol. akad. és Faragó János főgimn. igazgatók tették meg jelentéseiket, melyek mindkét intézet fejlődéséről öröndetes képet nyújtanak.

Miután a leányiskolai alapítványi helyeket betöltötték, a főiskolai konviktusi segélyeket kiosztották, a tandíjmentességi szabályzat revíziójának és a rendkívüli tárgyak tanításának ügyét elintézték, az ülés véget ért.

(*Pápai Hírlap*, I. évf., 27. sz., 1904. júl. 2, 2-3. o.)

Az alagcsövezés

I. Az alagcsövezés terve

A pénzügyi bizottság f. hó 7-én Kranz József N. keresk. tanácsos elnöklete alatt gyűlést tartott, amelyen befejezték az 1903. évi zárószámadások tárgyalását.

A gyűlésnek kiemelkedő jelentőségű része volt a székesfehérvári kultúrmérnöki hivatalnak az alagcsövezésre vonatkozólag beküldött terve és költségvetése.

Az ügyet Török János v. mérnök ismertette s előadta, hogy az alagcsövezést 58 háztulajdonos 60 pincében kívánja végeztetni, akiken kívül újabban ismét 10 háztulajdonos is jelentkezett s e szám még szaporodni fog. Az összes költségek 30.000 koronára rúgnak, aminek több mint $\frac{2}{3}$ része a földmunkára esnék.

A városi mérnök alapos és szakszerű fejtegetéseiből meggyőződött a bizottság, hogy a földmunka egy és ugyanaz azzal, amit annak idején a csatornázás is szükségessé fog tenni, így tehát, ha az alagcsövezés — ami a veszélyeztetett pincék víztelenítése céljából minden esetben szükséges — a csatornázástól függetlenül oldatik meg, ez a várost több tízezer korona fölösleges költséggel terheli meg.

Ez előadáshoz hozzászóltak dr. Antal Géza, Bermüller Alajos, dr. Hoffner Sándor és Németh István, valamint a szintén jelenlevő polgármester s mindannyian egybehangzóan ama véleményüknek adtak kifejezést, hogy a kétszeres földmunka költséget el kell kerülni, s minthogy a csatornázást városunk

közegészségügye elodázhatatlanul szükségessé teszi, azzal az indítvánnyal kell a képviselő-testület elé járulni, hogy a csatornázás kérdése a minisztériumi tervekkel s a mérnöki szakvéleménnyel együtt napi rendre tűzessék.

(Pápai Hírlap, I. évf., 27. sz., 1904. júl. 2, 3. o.)

II. Az alagcsövezést megkezdtek.

Török János v. főmérnök s a székesfehérvári kultúrmérnökség kiküldöttjével a hét folyamán megkezdtek az alagcsövezési munkálatok kivitelét. Az alagcsövezést tudvalevőleg csak próbaképen s csak három belvárosi pincében végzik.

(Pápai Hírlap, I. évf., 31. sz., 1904. júl. 30, 4. o.)

III. Az alagcsövezést befejezték.

Az alagcsövezést abban a négy házban, melyet e célra a városi közgyűlés kijelölt, teljesen befejezték és pedig a legjobb sikerrel, amennyiben a lefektetett csövek a veszélyeztetett pincék vizét a képzelhető leggyorsabban levezették. Az eredmény Török János v. mérnöknek válik dicséretére, ki kezdettől fogva az alagcsövezést jelölte meg egyetlen mód gyanánt a pincevíz eltüntetésére.

Természetes, hogy a jó eredmény még inkább ösztökéli a többi háztulajdonost is, hogy pincéjük alagcsöveztetését sürgessék, ezt azonban, mint már többször megírtuk, leghelyesebb lesz az általános csatornázással együtt végezni.

(Pápai Hírlap, I. évf., 34. sz., 1904. aug. 20, 4. o.)

Értekezéslet.

Folyó hó 26-án a polgármester elnöklete alatt a városházán értekezéslet volt, melyen az építészeti és szépészeti bizottság tagjai és néhány meghívott vettek részt. A polgármester mindekelőtt jelentette, hogy az építkezési bizottságtól múltkor nyert megbízatáshoz képest a kapuszin ügyében Esterházy Pál grófnál járt, aki ez ügyre nézve végleges elhatározását írásban fogja közölni a várossal.

Ezután a postaépületnek s ezzel kapcsolatban a Kossuth Lajos-utca megnyitásának ügye került szőnyegre. A polgármester előadta azt a tervét, hogy a Kossuth Lajos-utca folytatásába eső háztömbök kisajátíttatnának s az így nyerhető területen négy saroképület emeltetnék, egyik a posta céljaira, a többi bérház gyanánt.

A kisajátítandó házakra nézve már van kötelező nyilatkozat kezében. Az értekezéslet tetszéssel fogadta a tervet, hogy azonban az ügyről teljes tájékozást nyerjen, Besenbak Károly biz. tagot felkérte vázlatos terv és költségvetés elkészítésére.

Hosszasabban tárgyalt a bizottság az országos gyáros-szövetség átirata alapján új gyáraknak Pápán létesítéséről. Az e tárgyról kifejtett eszmecserében, melyben részt vettek : Hanauer Zoltán, dr. Löwy László, Bettelheim Ödön, Török János, Laugraf Zsigmond, Bilitz Ferencz, Lippert Sándor felszínre került, keményítő-, parkett-, kender- és lenkikészítő-, árpakása- és agyagipar-gyár alapításának gondolata.

Pozitív határozatot természetesen nem hoztak, hanem a polgármestert felkérték, az ügynek napirenden tartására, illetve megfelelő tudakozódások után újból az értekezlet elé hozatalára.

(Pápai Hírlap, I. évf., 31. sz., 1904. júl. 30, 4. o.)

Török Jánosné.

Ma reggel szomorú gyász hírt vettünk. Török Jánosné úrnő hajnali ¼ órakor tüdőgyulladás következtében elhunyt. Nagy kiterjedésű szép családja a leggyöngédebb édes anyát, férje — városunk köztisztviselőjében álló mérnöke — a leghívebb élet-társat, hölgytársadalmunk nagy-műveltségű tagját veszítette el benne, ki a jótékonyág terén — úgyis mint az evangélikus nőegylet volt elnöke — igazi szívjósággal működött.

Ejtsünk koporsójára egy könnyet, megérdemel

Egy könnyet az, ki annyit szárított fel

Meleg lelkének hő sugárival.

*

A mélyen sújtott család a következő gyászjelentést bocsátja ki:

Alulírottak a legmélyebb fájdalommal tudatják a legjobb feleségnek, a leggondosabb édes anyának, a szerető, jó nagyanyának és napának Török Jánosné Raits Zsófiának élete 69-ik, boldog házassága 46-ik évében f. hó 3-án éjjel ¼ órakor kínos szenvedés után történt gyászos elhunytát. A felejt-hetetlen, drága halott hűlt teteme f. hó 5-én d. u. 3 órakor fog az ág. hitv. evang. egyház szertartása szerint az alsóvárosi sírkertben örök nyugalomra helyeztetni. Pápa, 1904. évi szeptember hó 3-án. Csendes legyen síri álmod!

Török János, az elhunyt férje. Gyula, Vilma férj. Fülöp Józsefné, Béla, Sándor, Emma férj. Jaskó Gézáné, Jenő, az elhunyt gyermekei. Török Béláné Szigethy Erzsike, az elhunyt menyje.

Barabás Jenő, Fülöp József, Jaskó Géza, az elhunyt vőei. Barabás Ilonka, Fülöp Laci, Zoltán, Géza, Margit, Jóska, Vilma és Erzsike, Jaskó Ilonka és Emmuska, Török Mártha, az elhunyt unokái.

(*Pápai Hírlap*, I. évf., 36. sz., 1904. szept. 3, 4. o.)

Köszönetnyilvánítás.

Mindazon jó barátainknak, ismerőseinknek, kik megboldogult, feledhetetlen jó feleségem, illetve édes Anyánk elhunyt alkal-mával részvétnyilvánításukkal, koszorúk küldésével s a teme-tésen való megjelenéssel mérhetlen fájdalmunkat enyhíteni igyekeztek, ez úton mondunk forró köszönetet.

Pápa, 1904. szeptember 6-án.

Török János mérnök és gyermekei.

(*Pápai Hírlap*, I. évf., 37. sz., 1904. szept. 10, 7. o.)

Török János

Török János, városunk érdemes mérnöke, a múlt szombati tanácsülésen beterjesztette azt a kérelmet, hogy a város őt előrehaladott korára való tekintettel, állásától törvényes nyugdíj-illetményének megadása mellett mentse fel. Úgy a városi tanács, mint a pénzügyi bizottság teljesítették e kérelmet s mi őszinte sajnálattal vesszük tudomásul városunk derék tisztviselőjének távozását.

Török János több mint egy évtizeden át kiváló szakértelemmel, becsületes odaadással szolgálta városunkat és Pápa újabbkori fejlődésének, az utolsó évtized nagy alkotásainak buzgó munkatársa és jelentékeny tényezője volt.

(Pápai Hírlap, I. évf., 43. sz., 1904. okt. 22.)

Városi közgyűlés.

— 1904. X. 24. —

A hétfői közgyűlésre rendkívül nagy számban gyűltek össze a képviselőtestületi tagok. Csak választások alkalmával szoktunk ekkora érdeklődést tapasztalni, mint amekkorát kétségtelenül a sertésvásár kihelyezésének ügye idézett elő. A régóta húzódó ügyben végre meg is történt a döntés és pedig akként hogy a kihelyezés nem történt meg, a sertésvásár megmarad a belvárosban, nem régi helyén, hanem a Korona-vendéglő melletti téren.

A közgyűlést Mészáros polgármester pontban 3 órakor megnyitván, a jegyzőkönyv hitelesítésére Kalmár Károly, Jílek Ferenc, Mácz József, Kobera Károly és Mayersberg Salamon v. képviselőket kérte fel. A múlt ülés jegyzőkönyvének felolvasása után interpelláció volt.

Harmos Zoltán intézett kérdést a polgármesterhez a lapunk múlt számában dr. Lőwy László tollából megjelent vezércikk dologban, amely a tanácsot a Tűzoltó-köz rendezése körül elkövetett mulasztással vádolta.

A polgármester válaszában kijelentette, hogy valamely, utcarendezéshez szükséges kisajátítás meg nem tételéért a tanácsot vád nem érhetné, mert utcarendezési terveink még nem nyertek felső-hatósági jóváhagyást. Ez esetben azonban a tanács éppen az utcarendezési vonal megtarthatása végett, tényleg kisajátította illetve elcserélte a Tűzoltó-közben leégett és újjáépült házak területének egy részét. Az utca megnyitását jelenleg még egy-két viskó akadályozza. Ezeket fölösleges most

kisajátítani, előbb-utóbb úgyis a tűz martalékává lesznek, akkor majd a város olcsón hozzájuk juthat s az egyenes vonalú utca megnyitható lesz.

Az interpellációt Harmos készséggel tudomásul vette s tudomásul vesszük íme mi is, akik tényleg meggyőződést szereztünk arról, hogy az újonnan épült házak nem akadályozzák meg a Major-utcának idővel egyenes vonalban való meghosszabbítását, de akik meggyőződést szereztünk arról is, hogy az a bizonyos Tűzoltóközi házcsoporthoz a maga zezzugos, ocsmány mivoltában oly alszegi benyomást kelt, hogy annak rendbehozatala céljából mi bizony nem várunk be, amíg majd a tűz segítségünkre jó.

Ha építési szabályrendeletünk nincs is megerősítve, azért a városnak mégis csak megvan a jussa a kisajátításhoz, aminthogy éppen a múlt közgyűlés napirendjére is egy, utcarendezés céljából tervezett kisajátítás volt napirendre tűzve.

Ami végül lapunk cikkíróját illeti, róla csak annyit, hogy harminc éves, mindenkor önzetlen és jóakarátú közéleti szereplése megérdemelte volna, hogy ha már személyében aposztrofáltak, szóhoz jutni is engedjék, még akkor is, ha tévedett; tévedett pedig azért, mert kezdet kezdetén, bizottsági tárgyaláson az utcarendezés más vonalban tervezetett, illetve éppen általa másképp proponáltatott, mint ahogy most végrehajtatik s tévedett, mint ahogy mindenki téved, aki a jelenlegi tűzoltóközi labirintusba egyszer belekeveredik.

Miután a főjegyző bemutatta ifj. Martonfalvay Elek ügyvédnek az édes apja elhunyt alkalmából hozzá intézett

részvényilatkozatot megköszönő levelét, megkezdődött a napirend tárgyalása. Az első három tárgyhoz hozzászólás nem volt. Név szerinti szavazással egyhangúlag kimondták, hogy az italmérők ezentúl az országos vásártéren az általuk elfoglalt területért Q-méterenként 1 koronát kötelesek fizetni; Németh Erzsébetet pápai illetőségűnek nem ismerték el és a már egy év óta beteg és szabadságon levő Hápli Sándor rendőrt nyugdíjazták.

Bottka Jenő és társainak kérvényéhez, kik a Korvin-utcában alagcsövezést kérnek, már volt hozzászólás. Dr. Steiner József főorvos ecsetelte azt a nagy veszélyt, melyben a belváros házainak jó része forog s morális kötelességnek jelezte, hogy a város ez állapoton segítsen, apróbb munkák helyett azonban inkább a csatornázással segítsünk rajta, hasonló értelemben szólalt fel dr. Hoffner Sándor, aki konkrét alakban indítványozta, hogy a csatornázás ügye a legközelebbi közgyűlés napirendjére tűzessék ki. Lippert Sándor megemlékezik a néhai vízügyi bizottság hibájáról, mely a vízvezetékhez vascsöveket rendelt, ami a vízáradás tulajdonképpen oka.

Az alagcsövezést azonnal elrendelőnek tartja így Vágó László is, valamint Bottka Jenő, aki azt is kilátásba helyezte, hogy a Korvin utcaiak bizonyos összeggel szívesen hozzájárulnak a költségekhez, csak hogy ezen, közegészségi szempontból is súlyos helyzeten segítve legyen. A közgyűlés többsége azonban, mikor a polgármester kijelentette, hogy a csatornázás már a nov. 24-iki ülés napirendjén fog szerepelni, az ügyben való döntést ez időre halasztotta el.

Miután helyeslőleg tudomásul vették a rendőrkapitánynak a járlatlevelek kiállítása tárgyában tett intézkedését, a v. óvodáról

szóló jelentés került tárgyalás alá. E kérdésnél felszólalt Jílek Ferenc, aki utalván arra, hogy városunkban 1106 óvodaköteles gyermek van, akik közül mintegy ötödfélszáz nem részesül kellő otthoni gondozásban, tehát ezeknek óvodába járniuk kell, holott a mostani két óvoda nem képes őket befogadni, indítványozta, hogy állami óvoda felállítását kérelmezzük a minisztériumnál.

Ez indítványt pártolta dr. Kőrös Endre, ki felemlítette, hogy 80–100 gyermeknél több a törvény értelmében nem lehet egy óvónő felügyelete alatt s hogy a városnak fontos szociális kötelessége gondoskodni róla, hogy főleg a szegényebb néposztály gyermekei jár hassanak és tényleg járjanak is óvodába. Dr. Steiner József szerint az óvoda csak félig pótolhatja a szülői felügyelet hiányát; 100-nál többen alig fognak egyidejűleg az óvodába járni, elégnek tartja a mostani egy óvodát. A közgyűlés azonban a polgármester pártoló szavai után elfogadta Jílek indítványát.

Ezután jött a közgyűlés generális pontja: a sertésvásártér ügye, melyre nézve az a mérnöki jelentés feküdt a közgyűlés asztalán, hogy a tervbe vett Korona-tér és a hozzáveendő kert felméretvén 717 Q-ölnek találtatott a régi piac 2010 Q-ölével szemben. Az állandó választmány a felmérés ez eredménye alapján azt javasolta, hogy a sertéspiac az országos vásártérre helyeztessék.

Azonban a belváros nem hagyta régi jussát. Vágó László szólalt fel először, ki az ipar még nagyobb hanyatlásától fél, ha a sertéspiac kimegy, hasonló szempontok vezették Marton Antalt felszólalásában, ki utalt arra is, hogy sertésvásáraink rendszeren kicsinyek, egy évben legfeljebb egyszer lesz szorongás a

tervezett új helyen. Fischer Gyula azzal az indítvánnyal lépett fel, hogy a sertésvásár helyeztessék a régi heti vásártérre, a Korona-tér pedig heti vásártérnek használtassák fel.

Behatóbban szólt a kérdéshez Krausz József N., ki utalt arra, hogy a Korona-tér egységes, összefüggő tér, míg a régi vásártér hosszú utcavonal volt. Meg-kísérlették már a disznóvásárt kivinni 15–20 év előtt, de visszahozták ismét. Derűtséget és tetszést keltett ez a mondása: „ha majd az egész belvárosi környék elszegényedik, egyáltalán nem kell sertésvásár, mert nem lesz pénz sertést venni!” Javasolja, hogy a Korona-tér rendeztessék be a sertéspiácnak. Szokoly Ignác a Koronateret nem tartja alkalmasnak; nem pedig azért mert kicsi s másodszor, mivel a felhajtás nehézségekbe ütközik.

Nem volt érdektelen mozzanata a vitának, midőn a polgármester felkérésére Bognár János v. állatorvos akként nyilatkozott, hogy ő a jelenlegi vásárteret, ha jól van berendezve, megfelelőnek tartja. Ennek alapján Gaál János küldöttséget óhajt meneszteni az alispánhoz, hogy tőle a régi vásártér meghagyását kérjük.

Dr. Hoffner Sándor ezt céltalannak tartja, nekünk az alispáni leirat szerint új helyről kell gondoskodnunk s ez mégis van a Koronatéren. Miután kimutatta, hogy az egy helyről való felhajtásnak nincsenek akadályai s miután Bischer Gyula a maga indítványát visszavonván, szintén a Koronateret ajánlotta, a polgármester annak felemlítésével, hogy a korona-kert elvételeért a vendéglő bérlőjének kárpótlást kell fizetnünk, az ügyet szavazás alá bocsátotta. 15–16-an álltak fel csupán az állandó választmány javaslata, ellenben vagy 45-en a Krausz-féle javaslat mellett s ennek alapján a polgármester kimondta,

hogy a sertés piac a Koronátérre helyeztetik át. Kijelentette még, hogy a vásártér berendezése s a korona-kert feltöltése hosszabb időt vesz igénybe; ha a munka befejezte előtt sertésvásár lesz, azt az országos vásártéren fogják megtartani.

A hátralevő tárgyakkal hamar végzett a közgyűlést, mivel közülük a legfontosabbak: a r. kath. hitközség kérelme az alsóvárosi iskolaépület átengedése iránt, a Moravek-féle ház megvétele s Klein Vilmos ház-csere-ajánlata törvény szerint 30 nap múlva tartandó közgyűlés napirendjére tűzettek ki.

Elintézni két ügyet intéztek el: kimondották, hogy Török János v. mérnököt buzgó és hű szolgálatai iránti elismerés mellett saját kérelmére (966 K nyugdíjjal) nyugdíjazzák. A megüresedett mérnöki állására a pályázatot dec. 15-iki dátummal kiírták.

Végül Fleischner Mórénak házbérleti szerződését név szerinti szavazással hat évre meghosszabbították.

(Pápai Hírlap, I. évf., 44. sz., 1904. okt. 29., 2–3. o.)